

С Т А Н О В И Щ Е

От: Даниела Николова Бобева
Институт за икономически изследвания при БАН
Научна специалност „Световно стопанство и МИО“

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.8 Икономика, *научна специалност* „Световно стопанство и МИО“ в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Валери Иванов Белчев**

Тема на дисертационния труд: **ИСТОРИЧЕСКИ ПРЕДПОСТАВКИ, ТЕОРЕТИЧЕСКИ ОСНОВИ И СЪВРЕМЕННО РАЗВИТИЕ НА БАНКОВИТЕ РЕГУЛАЦИИ В СВЕТОВЕН МАЩАБ**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №187/29.01 2021г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма СВЕТОВНО СТОПАНСТВО И МИО, професионално направление 3.8. „Икономика“, научна област 05.02.00. „Икономика, организация и управление“, научна специалност 05.02.05. „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка“, във факултет „Международна икономика и политика“ към катедра „Международни икономически отношения и бизнес“, зачислен съгласно Заповед на Ректора номер 1355 от 02.06.2017 г. През периода е работил на различни позиции, обогатяващи практическия опит, свързан с темата на дисертацията.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Изследването е посветено на особено актуален след финансово-икономическата криза проблем – този за банковите регулации. Мащабните реформи в ЕС в рамките на 13 директиви и регламента относно банковия сектор, Законът Дод-Франк в САЩ и най-вече наднационалната активност в регулирането на сектора целяха не толкова „да накажат“ сектора за провалите и загубата на публични и частни средства от кризата,

колкото да създадат рамка за по-сигурен банков сектор. Десет години след кризата е изключително подходящ момент за изследване и анализ на регулаторните промени, а кризата, свързана с пандемията, е нов тест за това дали реформите успяха. В този смисъл докторантът е избрал интересна тема в подходящо време. Дискусията за това доколко далеч сме преминали от дерегулация към свръхрегулация на сектора се нуждае от нови изследвания и анализи. Към актуалността и важноста на темата се добавя и зачестилата смяна на Базелските споразумения, които така и не успяват да преодолеят креативността на сектора в тяхното интерпретиране.

Обектът и предметът са ясно определени, а по отношение на предмета докторантът деликатно е нарекъл неуспехите на регулациите като „нерешени проблеми“. В дисертационния труд умело е вплетена и темата за финансовите технологии, които според автора „са пример за динамика в средата, по отношение на регулационните политики“, но всъщност ясно показват, че именно дерегулацията е в основата на разрастването на пазарния дял на този сектор и бавното приспособяване на силно регулирания банков сектор към конкуренцията на новите финтех бизнеси.

Изследването е построено върху формулираните три хипотези и целият теоретичен и емпиричен материал е насочен към тяхната проверка. Тезата на дисертационния труд насочва към един критичен прочит на ефекта от регулациите. Авторът защитава тезата, че въпреки значителните успехи постигнати вследствие на приложението и актуализирането на международните банкови саморегулации по линия на Базелския комитет за банков надзор, обхватът на мерките остава основно концентриран върху микро-рисковете за банковата система. В същото време системата остава уязвима по линия на някои макро-рискове, дефинирани в изследването.

Структурата на дисертацията е логически изградена в класическа дисертационна форма в три глави и е подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на постигането на изследователските задачи и цел. Всеки един етап (глава) логически води до следващия. Прави впечатление, че в края на всяка глава са направени изводи, които са логическият мост към следващото ниво на анализа и следващите структури части. Всяка част е разделена сравнително детайлно на подчасти, което също внася допълнителна яснота в логиката и взаимовръзката на изложението. Текстът е сполучливо онагледен с таблици и фигури, които способстват за лесното му възприемане и вникване в същността на изследването.

Общият обем на дисертационния труд е 214 като обемът е балансиран между отделните глави.

Използваната литература е изключително богата - 408 източника. Със завидна прецизност авторите са цитирани и подробно проучени и анализирани. Докторантът познава отлично и българските автори в областта на изследването на банковите регулации и банковата индустрия.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Първа глава: Въпреки, че базелските споразумения винаги са били обект на научен и научно-приложен интерес, а техните надостатъци - обект на критика, в дисертацията се прави един изключително обширен, задълбочен и оригинален анализ на теорията, стояща в основата на тези регулации. По своя характер този анализ е съществен принос към развитието на теорията и бъдещите промени в регулаторната рамка. В известна степен дисертационният труд навигира към бъдещото развитие на базелските споразумения.

Втора глава: Сравнителният анализ дава възможност да се проследи еволюцията (според някои автори - революция) в развитието на базелските споразумения за да изкристализират основните предимства и слабости. Обобщените изводи в края на втора глава

Трета глава: Анализът на финансовите технологии в контекста на Базелския комитет за банков надзор е уникален. Обвързването на навлизането на финансовите технологии с необходимостта от нови регулации се основава на задълбочено изследване на тенденциите и процесите протичащи в сектора и противоречивите позиции на надзорните и регулаторни органи.

Методологията, приложена в дисертационния труд, включва комплекс от взаимно допълващи се методи, които позволяват да се постигне целта и изпълнят задачите. Задълбоченият анализ на прилагането на базелските споразумения дават възможност на дисертанта да съчетае по един оригинален начин SWOT анализа с метода на компонентния и пофакторен анализ.

Умението да се идентифицират проблеми, оценят фактори и аргументират резултати от научния процес говори за завършена академичност на дисертанта.

Постигнатите научни резултати имат и ясно изразен практически смисъл и биха представлявали интерес за банковата общност и най-вече на банковия надзор на БНБ.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

При оценката на резултатите от дисертационния труд трябва да се вземе предвид огромната трудност да се формира цялостна оценка на предимствата и проблемите на базелските споразумения предвид противоречивите теоретични възгледи и колебливостта в прилагането на базелските стандарти в различните страни.

Цялостната ми позитивна оценка за дисертационния труд се основава на постигането на основната му цел.

Изцяло се съгласявам с дефинираните приноси на дисертационния труд. Бих добавила към теоретичните приноси и методологията за анализ на връзката между финансовите технологии и регулаторната рамка на Базелския комитет.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Считам, че посочените четири научни публикации на докторанта са свързани с темата на дисертацията. Публикуването в престижни издания на авторските идеи показва качеството на научната му работа. Явно е, че някои от идеите и научните постижения на докторанта са получили обществено признание и интерес в практическата област.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е разработен в съответствие с изискванията. В съдържателно и структурно отношение авторефератът напълно съответства на дисертационния труд. Той коректно отразява основните моменти в дисертацията и дава ясна представа за постигнатото в резултат на научния труд. Справката за приносите е коректно направена. Приносите са добре открити и ясно формулирани.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Критични бележки:

- Дисертантът задълбочено изследва неуспехите на Базел 1, 2 и 3 и открива като основен пропуск, че обхватът на мерките остава основно концентриран върху микро-рисковете за банковата система. Това обаче едва ли е слабост на базелските споразумения, тъй като те формират основно капиталовата рамка. Трябва да се поясни, че прилагането на базелските изисквания върви заедно с националните регулации за макропруденциалния надзор. В ЕС се създаде Европейския съвет за системен риск, който на наднационално равнище се занимава с макро рисковете. В допълнение, наднационалната регулаторна рамка се допълва от МСФО 9, което за съжаление не намира отражение в дисертационния труд;

- В дисертационния труд не откриваме достатъчно емпирика и количествена оценка на ефективността на базелските споразумения главно по отношение на динамиката на капиталовата адекватност и ликвидността в банките;

Препоръки:

Би било интересно авторът да разшири анализа към един от основните проблеми на регулациите в банковия сектор – изместването на значителна част от финансовото посредничество към по-слабо регулирани сфери и разрастването на небанковия сектор, включително финтех компаниите;

Въпроси:

В дисертационния труд се констатира многократно процикличността на банковата кредитна дейност. Възможно ли е, че не се ли нуждаят самите регулации от по-

голяма антицикличност? Достатъчен ли е антицикличния буфер да приспособи кредитната дейност към икономическия цикъл?

Може ли да се обясни връзката между финансовите технологии, регулаторните технологии (RegTech) и надзорните технологии (SupTech)?

8. Заключение

Дисертационният труд е цялостно и добросъвестно научно изследване на значим и актуален научен и практически проблем. Изследователските задачи успешно са изпълнени, а основната цел е постигната. Реализирани са научни и научно-приложни приноси, които обогатяват научното знание и подпомагат практиката в една актуална и недостатъчно разработена област.

Дисертационният труд заслужава положителна оценка и отговаря на изискванията за присъждане на исканата научна степен. Всичко това ми дава основание с пълна убеденост да препоръчам да бъде присъдена на дисертанта Валери Иванов Белчев образователната и научната степен “Доктор”.

Дата 13 март 2021 г.

Подпис:Д.Бобева